

Хайгааралдың хайырлалы

Кара-оол Андреевич Маспык-оол — номчукта атсым, аян-хөвү шагда-ла билдике берген, чогаалдарынын дестере беэи бар автор. Оң чогаалдары хайрлар бийер чер-чуртуулан дамыдынан, хайгаараларынын хайраалы бооп бижиттинип турары-биле ийгилик. Ады-чези катал хөвүл, айды-чыман тынып, агым суу аман, Чөлөттү өтүн мыйап мыйап билеп атып, сөткүдүн хайгымышынын чези сөзү. Кара-оол Андреевич шылчанын чорутуу. Чыгыс сөз-биле чугаалаарга, ол — даша чок, бижырмачалык ажилда билер автор.

Өзүтүтүн өргүтүү Би-Хемини бажы — Току чери Ю. Кювезеш, Л. Чаламба болган өскелер-даа ирдик каалап-даа болза, ол күчүгүт хемини Кая-Хем-биле белгилежиринге чедир К. Маспык-оолдун бөгүн аагар улуу келген. Ат-сурагы Би-Хемини дугайында авторуну шуугааган номчукта чаа болдады шаптал, тыва поэзияга Хүт, Өк, Ожу хеминер деп эвес-даа болза, дамды кире-ле ауза катса чогаалчынын бунунгу Уату болур. Ычангап чаа шуугааган номчукта күзөлдүм-биле саналадым.

Би-Хем чуртум дугайында

1. Би-Хемини дугайында чугаа-ла хөй. Билер ууус — оюн оя чурттап мактаар. Билбестери — аза-буру догааштырар. Бир-ле чугаа — «андир-дилер» хөвүтүрер: «Токудува угалтарга чадан шалбаа, Дорук-Асыр чүгө чөткөш, дедир эр сен, Кезек маады хөкүлөөр Хүттен черде Кезээ шагда үнөр эвес, кээргичинг.

Аржаан бети ховулар шууг өлгөч оранг! Азагарачыг малгап, кужур, кижжи кайгаар. Айтты кижи хунуу бадыр чортуу чорааш, Арай боорда кара-кежээ суурга чедер. Тарап-Акем, Тунайт-Бажы, Ара-Эжим Тадыгыр-ла мрак көрлөр, куш чедер.

Дидим эрлер каш чылда чыгыс кетип Диннээр дөш мээр угтулар дөш чоржуу. Чону база өлдөп оран, кайгамчыктыг, Чогум тыва, иччылда-даа чаңыл билбес. Арзынаа орустайыр, тыва дилын Арай черде үнөлөөс, «буургансар»... Доскут, хөвөр чугаалаарга хары болур, Домак, сөзү адыс шында дамылган, Чолум болган Би-Хемини дугайында Чогаалчынын кижиринг чок таныжынар.

2. Ховар диткен току черини сынырашкан Хосту-шөлүн карбап баткан Би-Хем күштүгү. Тайга-төкмөт күдүк бажып мөгөйлөшпөө, Талыгыже ону үлөп бараадаарлар. Чеди-Суурлар каалаган, харап турар, Севя, Хүт хем — ийи дөмөй убагыш-ла.

Току биле Би-Хем кожуун арамында Тога өрткөн бойду чаан кызыгар од. Чорумалдар кайга-харап дүрөй бээр, Чоок-каам динирөөн Дег дааш-шимээ — Узуу садым чөргөн ишкан шылаалтар Улук-Ужар хайны, мөөрөөн чаңгызы-дыр. Ужар эртен, узак Би-Хем сүдүк тыртып, Уну алгып, хөвөр чок далай апаар. Өк-Аксы, Бегарэни чапал суйбап, Бөгүү Кая-Хем унуудава далайыптар.

Күчүттен дег Би-Хемини ады-биле Хүндү, мактал боду кайны чедип кээр деп. Ажыл-ишчи акы-дулма дегинг чогу Алдаржыдып, сайыраткан кожуун чүвө, Тарлаг, Аожан, Туран каам ховулар Далай ишкан чалгып чыдар тарааларыг. Оңоң ишкан комбайннар ажаап кирер, Оваа тараа шаңгарга тей аналгалар. Өк уну карап чөткөш шылаалдар Өр-өңөр ишктер амыр-шөлөн өттөл чорутур. Саачы кыстар сатган суу — сава долар. Саван, савос — сажаг, эгет, сүт болуп хуулар. Овааларда мун-мун хойлар булут ишкан Оожум көжүп агы өттөл, кужур чылааң. Малчын чоңум кыргак дүгү хуугаазын Машын-току, хөвөр сүтлөр мита калар. Чыгыс току Севя, Хүтте, Хаа-Халде.

Шини сөзүлгө: өр-өңөр болуп дешкилежир. Чыгычылар өстүрүп каан огаа аялтар Чаңаан мангыт — Кызыл, Туран мрак-ла чок. Чолаачылар, механикатор ишчи эрлер Чок дөш шөвөр үрүн-чөкү билдигилер. Дүжүт ажап, ситен кезип ириликке. Дүң-даа дивес, хүн-даа дивес, могап билбес.

Ажыл дөргө ажил болгай, төвөр эвес. Аккал хем дег, айда, чылда үзүктөл чок. Мангазас мек, бистин Би-Хем ишчи чогу Мага хандыр ойноп, хөкөл билер улус. «Шыгырашты» чырбей дег ээлгир кыстар Сымылалар санал турар, хулуучуруу. Хуугаазын күштө сөң ала-чайгаар Күрбүстүжөк түзүр тыла берген дег боор. Учалугу — баштап чырбей салдыг чады эрлер Хөмөйян азы-язы бадыра бээр.

Ожу. Серди баштарында аңнар-менер Ону дилын, таалааштын өттөвайып баар. Кара чышты, сарыг чышты бөлүк кыстар Куттырмап чаңаашыман, ирлай бээрлер. Калды Сайя кашпалдарда орус, тыва Кайгамчыктыг аялдар чангыдынар. Мага бодун шүткүл каан дег күдөр эрлер Байыр-наалым хунеринде жүрежи бээр. Далгып чоруй катая кыкпаш, октажырга, Даглаар-сыннар өнөш кыган ишкан болур. Карбап чөлөр узак мангыт ээттарып чоң Караак чөткөш калба ховаа чарыттырар. Ужук дужу нөгөн шыкка баштайгылар Ужар күштү саңгындам кылайтын кээр.

Хүттен үнгөн чорумалдар Ээрбек чөткөш, Хүндү чынып чөткөшпөр, орук эви. Хунуу-талуу авалары төкөк баар. Амыр-менди божуп алгаш, чан бээрлер. Магыш-балар ында-мында бар-даа болза, Мага дөмөк — кужур, олуу, суу эм-ом, Ала-Эжим, Тунуугу. Бажы шаң-ла илаар Анчы болган каалары чуртуу чер боор. Чоңуң чадагы чанчаларын кым-даа улпаян. Чоңи Хам-Дыт, огаа дагыр, чажыг чажар. Пыка эвес орустайыр хөвүнүт-ла бол, Тыва дылга тыны ишкан чык чон бол.

Бийи-биле чуртум каан дег чорой черлер Би-Хемде, шынаа-ла — бажы саңы. Току чери чааш-ла дээр, а оңи шыяк Тогузунуң хөзлөрү мында болур. Эжик-хөүлөс, сым-мийгак, дини-кижи Этин арга, талгазында ыме-сачок. Эртине даш, алдын, мөңүн дагырачыла Эзгөтүмчөс эйлек беле, хөвөр турбас. Ала-өңөм чурттап чораап, болуп өскөн. Ажыл-талуу төртүтүнгөн идик чези. Хайыраалы Халык суурум, Би-Хем чуртум, Кажан шагда силер-биле ханым түдүш.

Туран хоорай. Кара-оол МАСПЫК-ООЛ.

«БИСТЕН ЧҮҮ-ДАА ҮНМЕС...»

Өг-бүдө кежигүннериниң арамында боттарынч харылар ужурул ажилдары база тургуларын билер-ле болгай силер. Кижжи буруу харылар тусай даалгалар, лым болза-даа, оларын хөй кези күчөстөтүмөй баргылаар таварылгалаар бо-ла турур кээр. Ол бүгүтө кол-ла буруулар — эр кижилер болур чүвө. Оларын төзө-лекчи, боларын бирээң болгамыда, ону дикаа эки билер кижжи мен. Чыжак хөкөк те.

Кимини-даа ажилы чай-хос чок дээрн билдигир. Ычангап аштынар хунерде сүт, дөбө сааар даалганы калаймын алгаш, ону күтсе-диң чорупкан мен. Чамдыкта ийай-бээр чоругулай баарым ангыда, салы-маганын-дерин ол даштынар хунерде кези, хаамы-лаа дыкч үр ужурашпаан эш-өөрүмө, төрөл-дөүлөргө-лаа бо-ла таваржыла ужуражи бээр мен. Ычангап суу эчлетке турган, олар-биле салып хайдыр хөвөрүн-лаа алыр-ла болгай мен. А куучукта кылаштыр чораш, база-ла тыва-хөвүлөргө таваржыл, амыралдын чамдык айтм. Гургаалын бо-ла хөвөржип, чугаалажы бээр бис.

— Че, чуну хөвөлдүрүн түр сен. Колай? — деп бир-ле черже шала далажы чораның өжмийин чыгып холун түдүл, мендешчилең, айтырдым.

— О-о, солунуңу, бо чоок-та ужурашпаан-дыр бис аа! А мен ол-да чөмкөдө ажы-лашпаан хөвөр мен. Ам пөкчө билбөлдөт бар чор мен. эрлер-биле болгашкан шагында арай озаддан чор мен, соонда таптыг хөвөржи-

ли аа, буруудатпа шүвө — дөш, ол далажыңар.

Уругларга бараанар садымын чангыта чоруп ора, база-ла бир эвез таваржы бердим. Оң холунда туткан улуг-ла кооа сомузын эскерип кавыш, «Барба долду-ла саңгылаар дөбө сен аа, Раиса Кашмык-ооловна-даа амырлар-ла боор» деп чугаалаштырар, мендештип. Кижжи биегиле хөвүл чан-биле ол-бо таларымын шыраңдай көрүбүшүм, үнүн шала чыгылаштыр алгаш, куламыга чугаалайдыр.

— Алырмы алдым-ла, иччылда-даа эвези акша ап силерге айтмаар болаан мен, хундүлүг хөвөржөн өнүктөри.

— Чүү деп чүү дээр боор, бооан-сараның өртөк-үзөң үлгүткэн, иччангап ону кижжи буруу-ле салып ап шыдаас апарган үс-дир бо. А ол хирезинде саңгыларга өвөлгөп бооан база ховар-дыр. А бо долдуу барбаларда чүү билиңгилер болгай — хыры-тыр ийиң хыры — деп, аш-чөмкөн ойду алаштырар. Раиса Кашмык-ооловна аар сумкаларың чөткө салып даштырмышпаң, чугаазың улжымчалды.

— Өг-бүленин ишти-хыр-

Ашактарның миннишкени

чоранымыдан чүгө ол шыл пивого күш четтин (ычан пиво өртөз дыкч кыг тугстан болгай аял). Калы ийжи болур бис — дөш, тарымал маңштар арамыче мени чезип чедире берди. Ам ханчаар боор, иштин база сөткүл-ле мыйна, бо иңг хунде ол айткы эвес-ле болгай деп бо-лаш, өжмийин сөткүлүн хомуулаштыр-биле Г шыл пивон иштим-даа. Шынап-ла, иңгеринге боуду аман таптың сүргей апардым ишкеш.

Оңи оонада иччыл-ла эр, хөвөржөн үдөс-биле ужуражып, чугаалажып, бо дашта-жыр хунерде оларын калдыг хөкөктө буруу чоруп тыванын, холлаарына сумкаларын долдуу (колдууна-ла хөвөр-жөн уадаста-ла сумкалар бөр бөдү) чуну сүп алган чоруюн сонугурап ачылгаш, сөткүл-сөткүмүгө хөй-ле дүвөр-чиги бодалар киргенин

ДУГУРЛАР ТӨРЕЛ БЕ?

Меня Наталья Валерьевна Дугур деп азаар. Ием фамилияны эдилеп чор мен. Авам Долгар Кыргызсина Дугур — Улук-Хемини Эйдиг-Хем Кыргыз. Ол, 1922 чылдын март 3-те төрүтүнгөш, эрти Шаган-Арыга 1984 чылдын февраль 26-да мөзөг.

Ачар Валерий Эгелдеевич Савый Чаа-Хал Долаан, 1925 чылдын апрель 29-та төрүтүнгөш, 1993 чылдын апрель 29-та мөзөг. Көк-Чыраа

сүргө (ол ам чок, көжүртүнгөн) 1961 чылдын октябрь 16-да төрүтүнгөн мен. Эң улдууус Манар Дугур — ам Суклакта, боду беэин 19 ажы-төлдүг. Мени чагыс чөвчүстүлүгүм «бижини Нэшага» деп азаар.

Ынак төрөн совохон — «Улук-Хага» 8 чыл ажыг ооодоога ногаажыла, сакмачыла база турдум. 1979 чылдын август 28-тен эзелтен чыгып сокум — «Улук-Хемте», «Шыга», өске-даа солунгарга

Меня Наталья Валерьевна Дугур деп азаар. Ием фамилияны эдилеп чор мен. Авам Долгар Кыргызсина Дугур — Улук-Хемини Эйдиг-Хем Кыргыз. Ол, 1922 чылдын март 3-те төрүтүнгөш, эрти Шаган-Арыга 1984 чылдын февраль 26-да мөзөг.

Август ай КИНО РЕПЕРТУАРЫ

«АНКОР, АНКОР!»

Дайын соонда чылда Н-шериг кезээ, төптөн хаймы чедер шөргү хоорайжыгаш, он мыда хөй эвес саным шөргү обшөрлерни кызы, түрөңгү казарма байданында тургустунган хун буру аммыралдык чарык чамалын көргөткөн фильм.

А кол сюжет аныкшыл, мөзүшпөө, ат-алдар, ары-күрүр, П. Тодоровскийн хөй критиктериниң шуугаазыла үлгүлөгөн «Интелектуал» деп мөзүшпөө тематыга элчил кээп, көрүчүлөргө эччелгит ажилыг оларын шиктелгине үлдүргөн.

«ТАГАНКАДА ТАНКЫЛАР ЧОРУП ТУР»

Режиссёр Александр Соловьёв, Рольдарда — Александр Соловьёв, Эмануил Виктор-дан, Александр Фатюшин, Лариса Кузнецова, Нина Русла-нова, Александр Соловьёвтур бир дугаа ажилын аны политик-биле холбоалыг, чүгө дие бистин ала-чуртууаста тургустунган бо хунгу «буатр»

«ПОЛЯК КАРАТЭ»

Психологтук мелодрама. По-ляк кинематографистериниң кө-дүрүп турар айттырмы: хоорай чуртталганын көзөтө келгеш, сууржун чуртталга-зы кижиниң хостуг үс-тин байданында таваржы хун бурун айттырларын кө-дүргөн. Фильминин кол тема-зы кижини хостуг үс-тин ажалыг ажилыг ажилыг канчаар холбоо экил дээрин, ол ишкан амы-ралдык калдык-лаа адыр-ларында «бок» үнүштер дег «артык» кижилер ийитиле-дин алың «төп көчүрүлө».

«АТ-АЛЛАРЫ БУЖАРТААН ХЕРЭЖЕН»

12 некектиг араб ур-вечен фильминин ады-ла оң теманынын кол үчкөзүн ий-редип турар дие, чыстырм

«АНКОР, АНКОР!»

Рольдарга Ивар Калмыш, Игорь Бочкин, Аниа Самохина, Анна Тихонова олар. Режис-сер Георгий Натансонун кө-рүчүгө билдигир ажилдары: «Олар актерлар чораш», «Сал-гы дачаан өчү-хөргөн», «Валентин болгаш Валентина», «Аманта, ашактарга чыпшы-ма».

«ТАГАНКАДА ТАНКЫЛАР ЧОРУП ТУР»

Режиссёр Александр Со-ловьев, Рольдарда — Александр Соловьёв, Эмануил Виктор-дан, Александр Фатюшин, Лариса Кузнецова, Нина Русла-нова, Александр Соловьёвтур бир дугаа ажилын аны политик-биле холбоалыг, чүгө дие бистин ала-чуртууаста тургустунган бо хунгу «буатр»

«ПОЛЯК КАРАТЭ»

Психологтук мелодрама. По-ляк кинематографистериниң кө-дүрүп турар айттырмы: хоорай чуртталганын көзөтө келгеш, сууржун чуртталга-зы кижиниң хостуг үс-тин байданында таваржы хун бурун айттырларын кө-дүргөн. Фильминин кол тема-зы кижини хостуг үс-тин ажалыг ажилыг ажилыг канчаар холбоо экил дээрин, ол ишкан амы-ралдык калдык-лаа адыр-ларында «бок» үнүштер дег «артык» кижилер ийитиле-дин алың «төп көчүрүлө».

«АТ-АЛЛАРЫ БУЖАРТААН ХЕРЭЖЕН»

12 некектиг араб ур-вечен фильминин ады-ла оң теманынын кол үчкөзүн ий-редип турар дие, чыстырм

«ТАГАНКАДА ТАНКЫЛАР ЧОРУП ТУР»

Режиссёр Александр Со-ловьев, Рольдарда — Александр Соловьёв, Эмануил Виктор-дан, Александр Фатюшин, Лариса Кузнецова, Нина Русла-нова, Александр Соловьёвтур бир дугаа ажилын аны политик-биле холбоалыг, чүгө дие бистин ала-чуртууаста тургустунган бо хунгу «буатр»

«ПОЛЯК КАРАТЭ»

Психологтук мелодрама. По-ляк кинематографистериниң кө-дүрүп турар айттырмы: хоорай чуртталганын көзөтө келгеш, сууржун чуртталга-зы кижиниң хостуг үс-тин байданында таваржы хун бурун айттырларын кө-дүргөн. Фильминин кол тема-зы кижини хостуг үс-тин ажалыг ажилыг ажилыг канчаар холбоо экил дээрин, ол ишкан амы-ралдык калдык-лаа адыр-ларында «бок» үнүштер дег «артык» кижилер ийитиле-дин алың «төп көчүрүлө».

«АТ-АЛЛАРЫ БУЖАРТААН ХЕРЭЖЕН»

12 некектиг араб ур-вечен фильминин ады-ла оң теманынын кол үчкөзүн ий-редип турар дие, чыстырм

«ТАГАНКАДА ТАНКЫЛАР ЧОРУП ТУР»

Режиссёр Александр Со-ловьев, Рольдарда — Александр Соловьёв, Эмануил Виктор-дан, Александр Фатюшин, Лариса Кузнецова, Нина Русла-нова, Александр Соловьёвтур бир дугаа ажилын аны политик-биле холбоалыг, чүгө дие бистин ала-чуртууаста тургустунган бо хунгу «буатр»

«ПОЛЯК КАРАТЭ»

Психологтук мелодрама. По-ляк кинематографистериниң кө-дүрүп турар айттырмы: хоорай чуртталганын көзөтө келгеш, сууржун чуртталга-зы кижиниң хостуг үс-тин байданында таваржы хун бурун айттырларын кө-дүргөн. Фильминин кол тема-зы кижини хостуг үс-тин ажалыг ажилыг ажилыг канчаар холбоо экил дээрин, ол ишкан амы-ралдык калдык-лаа адыр-ларында «бок» үнүштер дег «артык» кижилер ийитиле-дин алың «төп көчүрүлө».

«АТ-АЛЛАРЫ БУЖАРТААН ХЕРЭЖЕН»

12 некектиг араб ур-вечен фильминин ады-ла оң теманынын кол үчкөзүн ий-редип турар дие, чыстырм

«ТАГАНКАДА ТАНКЫЛАР ЧОРУП ТУР»

Режиссёр Александр Со-ловьев, Рольдарда — Александр Соловьёв, Эмануил Виктор-дан, Александр Фатюшин, Лариса Кузнецова, Нина Русла-нова, Александр Соловьёвтур бир дугаа ажилын аны политик-биле холбоалыг, чүгө дие бистин ала-чуртууаста тургустунган бо хунгу «буатр»

«ПОЛЯК КАРАТЭ»

Психологтук мелодрама. По-ляк кинематографистериниң кө-дүрүп турар айттырмы: хоорай чуртталганын көзөтө келгеш, сууржун чуртталга-зы кижиниң хостуг үс-тин байданында таваржы хун бурун айттырларын кө-дүргөн. Фильминин кол тема-зы кижини хостуг үс-тин ажалыг ажилыг ажилыг канчаар холбоо экил дээрин, ол ишкан амы-ралдык калдык-лаа адыр-ларында «бок» үнүштер дег «артык» кижилер ийитиле-дин алың «төп көчүрүлө».

«АТ-АЛЛАРЫ БУЖАРТААН ХЕРЭЖЕН»

12 некектиг араб ур-вечен фильминин ады-ла оң теманынын кол үчкөзүн ий-редип турар дие, чыстырм

«ТАГАНКАДА ТАНКЫЛАР ЧОРУП ТУР»

Режиссёр Александр Со-ловьев, Рольдарда — Александр Соловьёв, Эмануил Виктор-дан, Александр Фатюшин, Лариса Кузнецова, Нина Русла-нова, Александр Соловьёвтур бир дугаа ажилын аны политик-биле холбоалыг, чүгө дие бистин ала-чуртууаста тургустунган бо хунгу «буатр»

«ПОЛЯК КАРАТЭ»

Психологтук мелодрама. По-ляк кинематографистериниң кө-дүрүп турар айттырмы: хоорай чуртталганын көзөтө келгеш, сууржун чуртталга-зы кижиниң хостуг үс-тин байданында таваржы хун бурун айттырларын кө-дүргөн. Фильминин кол тема-зы кижини хостуг үс-тин ажалыг ажилыг ажилыг канчаар холбоо экил дээрин, ол ишкан амы-ралдык калдык-лаа адыр-ларында «бок» үнүштер дег «артык» кижилер ийитиле-дин алың «төп көчүрүлө».

«АТ-АЛЛАРЫ БУЖАРТААН ХЕРЭЖЕН»

12 некектиг араб ур-вечен фильминин ады-ла оң теманынын кол үчкөзүн ий-редип турар дие, чыстырм

«ТАГАНКАДА ТАНКЫЛАР ЧОРУП ТУР»

Режиссёр Александр Со-ловьев, Рольдарда — Александр Соловьёв, Эмануил Виктор-дан, Александр Фатюшин, Лариса Кузнецова, Нина Русла-нова, Александр Соловьёвтур бир дугаа ажилын аны политик-биле холбоалыг, чүгө дие бистин ала-чуртууаста тургустунган бо хунгу «буатр»

«ПОЛЯК КАРАТЭ»

Психологтук мелодрама. По-ляк кинематографистериниң кө-дүрүп турар айттырмы: хоорай чуртталганын көзөтө келгеш, сууржун чуртталга-зы кижиниң хостуг үс-тин байданында таваржы хун бурун айттырларын кө-дүргөн. Фильминин кол тема-зы кижини хостуг үс-тин ажалыг ажилыг ажилыг канчаар холбоо экил дээрин, ол ишкан амы-ралдык калдык-лаа адыр-ларында «бок» үнүштер дег «артык» кижилер ийитиле-дин алың «төп көчүрүлө».

«ТАГАНКАДА ТАНКЫЛАР ЧОРУП ТУР»

Режиссёр Александр Со-ловьев, Рольдарда — Александр Соловьёв, Эмануил Виктор-дан, Александр Фатюшин, Лариса Кузнецова, Нина Русла-нова, Александр Соловьёвтур бир дугаа ажилын аны политик-биле холбоалыг, чүгө дие бистин ала-чуртууаста тургустунган бо хунгу «буатр»

«ПОЛЯК КАРАТЭ»

Психологтук мелодрама. По-ляк кинематографистериниң кө-дүрүп турар айттырмы: хоорай чуртталганын көзөтө келгеш, сууржун чуртталга-зы кижиниң хостуг үс-тин байданында таваржы хун бурун айттырларын кө-дүргөн. Фильминин кол тема-зы кижини хостуг үс-тин ажалыг ажилыг ажилыг канчаар холбоо экил дээрин, ол ишкан амы-ралдык калдык-лаа адыр-ларында «бок» үнүштер дег «артык» кижилер ийитиле-дин алың «төп көчүрүлө».

«АТ-АЛЛАРЫ БУЖАРТААН ХЕРЭЖЕН»

12 некектиг араб ур-вечен фильминин ады-ла оң теманынын кол үчкөзүн ий-редип турар дие, чыстырм

«ТАГАНКАДА ТАНКЫЛАР ЧОРУП ТУР»

Режиссёр Александр Со-ловьев, Рольдарда — Александр Соловьёв, Эмануил Виктор-дан, Александр Фатюшин, Лариса Кузнецова, Нина Русла-нова, Александр Соловьёвтур бир дугаа ажилын аны политик-биле холбоалыг, чүгө дие бистин ала-чуртууаста тургустунган бо хунгу «буатр»

«ПОЛЯК КАРАТЭ»

Психологтук мелодрама. По-ляк кинематографистериниң кө-дүрүп турар айттырмы: хоорай чуртталганын көзөтө келгеш, сууржун чуртталга-зы кижиниң хостуг үс-тин байданында таваржы хун бурун айттырларын кө-дүргөн. Фильминин кол тема-зы кижини хостуг үс-тин ажалыг ажилыг ажилыг канчаар холбоо экил дээрин, ол ишкан амы-ралдык калдык-лаа адыр-ларында «бок» үнүштер дег «артык» кижилер ийитиле-дин алың «төп көчүрүлө».

«АТ-АЛЛАРЫ БУЖАРТААН ХЕРЭЖЕН»

12 некектиг араб ур-вечен фильминин ады-ла оң теманынын кол үчкөзүн ий-редип турар дие, чыстырм

«ТАГАНКАДА ТАНКЫЛАР ЧОРУП ТУР»

Режиссёр Александр Со-ловьев, Рольдарда — Александр Соловьёв, Эмануил Виктор-дан, Александр Фатюшин, Лариса Кузнецова, Нина Русла-нова, Александр Соловьёвтур бир дугаа ажилын аны политик-биле холбоалыг, чүгө дие бистин ала-чуртууаста тургустунган бо хунгу «буатр»

«ПОЛЯК КАРАТЭ»

Психологтук мелодрама. По-ляк кинематографистериниң кө-дүрүп турар айттырмы: хоорай чуртталганын көзөтө келгеш, сууржун чуртталга-зы кижиниң хостуг үс-тин байданында таваржы хун бурун айттырларын

(Август 2 - ден 8 - ке чедир)

ДЕЛЕГЕ ПРОГРАММА

ПОНЕДЕЛЬНИК

АВГУСТ 2
БИРГИ ПРОГРАММА
«ОСТАНКИНО» канал
5.55, 9.10, 15.20, 18.20, 21.20

ВТОРНИК

АВГУСТ 3
БИРГИ ПРОГРАММА
«ОСТАНКИНО» канал
5.55, 9.00, 15.20, 18.20, 21.20

СРЕДА

АВГУСТ 4
БИРГИ ПРОГРАММА
«ОСТАНКИНО» канал
5.55, 9.00, 15.20, 18.25, 21.20

ЧЕТВЕРГ

АВГУСТ 5
БИРГИ ПРОГРАММА
«ОСТАНКИНО» канал
5.55, 9.00, 15.20, 21.20, 00.20

ПЯТНИЦА

АВГУСТ 6
БИРГИ ПРОГРАММА
«ОСТАНКИНО» канал
5.55, 9.00, 15.20, 21.20, 00.20

СУББОТА

АВГУСТ 7
БИРГИ ПРОГРАММА
«ОСТАНКИНО» канал
6.45, 15.20, 21.20

ВОСКРЕСЕНЬЕ

АВГУСТ 8
БИРГИ ПРОГРАММА
«ОСТАНКИНО» канал
6.40, 15.15, 00.15

мультифильм. 16.45 К. Лифшиц Фортенавога ойнаар. 17.00 Епископ Василий (Розалия) биле беселдир. 16-гы дамчыдылар. 17.20 Сылдыстар шагы. 18.00 Мелдээр. 18.25 Палитра. 19.00 Футбол. 19.30 Неделанын чаңгыз. 20.00 А. П. Чеховтун сөөгү шын. 20.40 Тамчыктан удунар чаштар! 21.00 Мелдээр. 21.25 «Ыш». Үш сериялыг уран-чечен телефильмин баштайгы көргүзүт. 1-ги серия. 22.35 Спорттун унк-уңк. 22.50 —01.00 Чаа студия көргүзөр. Чапарла (00.00) — Мелдээр.

программаны көргүзөр. 19.00 «Ана-ла Мария дээр». Хөй сериялыг уран-чечен телефильмин баштайгы көргүзүт. 19.45 Өчүк ээинин эте балгери. 19.55 «Тема». 20.40 Тамчыктан удунар чаштар! 21.00 Мелдээр. 21.25 «Ыш». Уран-чечен телефильмин баштайгы көргүзүт. 2-ги серия. 22.30 Чуну-даа дуга-инда экиа репортаж. 22.45 «Джексондардын өт-бүлеси: Ариана куз» Беш сериялыг телефильмин баштайгы көргүзүт. 1-ги серия. 23.45 А. Шинтук. Эргн стилье сонга. 00.00 Мелдээр. 00.25 Спорттун сугта хевирлерин талазы-биле Европа чемпио-нады Англиядан дамчыла-

фильм (Япония). 1-ги серия. 12.00 Мелдээр. 12.20 «Мэри Поппинс, байырды». Урулгарга уран-чечен телефильм. 1-ги серия. 13.25 «Ийн калптар». Уран-чечен телефильм. 4-ку серия. 14.40 «Эээ». Телефильмин баштайгы көргүзүт. 15.00 Мелдээр. 15.25 Күш-ажылдык мелдээр. 15.40 Адам Смиттан акча-хөргөнгө. 16.10 «Блокнот». 16.15 «Майя ары». Хөй сериялыг мультифильм. 17.05 Урулгар телевидениедин ассоциациясы. «Самарада аш-танымталар». 17.35 «Делегей кылмында уя». Эрте-таймтык бирам фильм. 18.00 Мелдээр. 18.25 «Останкино» «Тал-жакстанда шенелде» деп

12.00 Мелдээр. 12.20 «Кан плацдарм». «Тилдештин стратегиясы» деп бөлүктөн телефильм. 13.20 «Ийн калптар». Уран-чечен телефильм. 6-гы серия. 14.25 «Мулзеттин хуулазынаары». Мультифильм. 15.00 Мелдээр. 15.25 Телемект. 16.10 «Блокнот». 16.15 «Майя ары». Хөй сериялыг мультифильм. 16.40 Вистерия арвансык. Урулгардын арзылга. 17.00 Епископ Василий (Розалия) биле беселдир. 17-ги дамчыдылар. 17-ги дамчыдыларга чедир болган соң-лаа өөү наамылгалар. 18.00 Мелдээр. 18.25 Спорттун сугта хевирлеринин талазы-биле Европа чемпионоды Англиядан дамчыдыла. 18.55 «Ана-ла Мария дээр». Хөй сериялыг уран-чечен телефильмин баштайгы көргүзүт. 19.40 «Кара-биле көргөн халап дугайына сактышкын». Барымдалыг фильмин баштайгы көргүзүт. 20.40 Тамчыктан удунар чаштар! 20.55 Реклама. 21.00 Мелдээр. 21.25 «Морфалынын» 70 жылдыгы. «Александр Невский» Уран-чечен фильм. 23.25 С. Покоховствин «Золушка» деп балейандан сонга. 00.00 Мелдээр. 00.25 —01.35 «Ялта — Москва. Тран-

ит-93» эстрада ырынын анык күүсөлчүлөрүнүн VIII телеконкурсу Ийги хуну. ИЙГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал
8.00 Мелдээр. 8.20 Автомиг. 8.25 Күш-ажылдык телебиржасы. 8.30 Ажылгыр кижилерин уези. 9.00 «Оттут ээпек». Телемарафон. Орловтан дамчыдыла.
«ТВЫА» канал
17.55 Мультифильм. 18.20 «Факт». 18.40 «Тыянын курорттары». 18.55 Фалология элтемеринин доктору В. Н. Тагайриш-биле ужурашылга. 19.25 Тудугу хуну. Байыр чедиринининевисти хулээл ачыла. 19.55 Чарлалдар.
«РОССИЯ» канал
20.00 Мелдээр. 20.25 «Санта-Барбара». Уран-чечен телефильмин баштайгы көр-

жүтү. 202-ги серия. 21.20 Музыка шыгалды. Анык күүсөлчүлөрүнүн конкурсу. 22.20 «Видею». Уран-чечен фильм. 23.50 Криминалдык тындалыг экраны. 00.00 Мелдээр. 00.20 — 00.25 Сылдыстар чугаалап турлар.
ИЙГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал
18.10 Мультифильм. 18.20 «Факт». 18.40 «Тыянын курорттары». 18.55 Фалология элтемеринин доктору В. Н. Тагайриш-биле ужурашылга. 19.25 Тудугу хуну. Байыр чедиринининевисти хулээл ачыла. 19.55 Чарлалдар.
«РОССИЯ» канал
20.00 Мелдээр. 20.25 «Санта-Барбара». Уран-чечен телефильмин баштайгы көр-

жүтү. 202-ги серия. 21.20 Музыка шыгалды. Анык күүсөлчүлөрүнүн конкурсу. 22.20 «Видею». Уран-чечен фильм. 23.50 Криминалдык тындалыг экраны. 00.00 Мелдээр. 00.20 — 00.25 Сылдыстар чугаалап турлар.
ИЙГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал
18.10 Мультифильм. 18.20 «Факт». 18.40 «Тыянын курорттары». 18.55 Фалология элтемеринин доктору В. Н. Тагайриш-биле ужурашылга. 19.25 Тудугу хуну. Байыр чедиринининевисти хулээл ачыла. 19.55 Чарлалдар.
«РОССИЯ» канал
20.00 Мелдээр. 20.25 «Санта-Барбара». Уран-чечен телефильмин баштайгы көр-

жүтү. 200-ку серия. 21.15 Силерин эргенер. 21.30 Ретүш чокка. 22.25 Ана-ла төөгүр. Режиссер Т. Чхедзе-биле интервьо. 22.55 М.трест. 23.10 «Музыка шыгалды көргүзөр...» 23.25 Допчузу-биле. «Форм» бөлүк. 00.00 Мелдээр. 00.20 Сылдыстар чугаалап турлар. 00.25 — 00.55 Санкт-Петербургтун музыкасы. Програм-мада «Зарок» бөлүктүн көргүзүт.
ИЙГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал
18.00 Парламент шагы. 19.00 Хунуун байырла. 19.10 Телебизжа. 19.40 — 20.00 Пилант Владимир Мишук ойнаар.

жүтү. 200-ку серия. 21.15 Силерин эргенер. 21.30 Ретүш чокка. 22.25 Ана-ла төөгүр. Режиссер Т. Чхедзе-биле интервьо. 22.55 М.трест. 23.10 «Музыка шыгалды көргүзөр...» 23.25 Допчузу-биле. «Форм» бөлүк. 00.00 Мелдээр. 00.20 Сылдыстар чугаалап турлар. 00.25 — 00.55 Санкт-Петербургтун музыкасы. Програм-мада «Зарок» бөлүктүн көргүзүт.
ИЙГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал
18.00 Парламент шагы. 19.00 Хунуун байырла. 19.10 Телебизжа. 19.40 — 20.00 Пилант Владимир Мишук ойнаар.

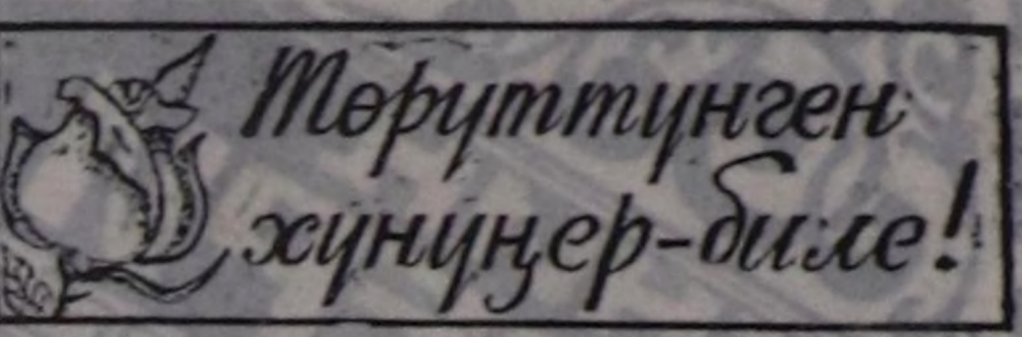
жүтү. 200-ку серия. 21.15 Силерин эргенер. 21.30 Ретүш чокка. 22.25 Ана-ла төөгүр. Режиссер Т. Чхедзе-биле интервьо. 22.55 М.трест. 23.10 «Музыка шыгалды көргүзөр...» 23.25 Допчузу-биле. «Форм» бөлүк. 00.00 Мелдээр. 00.20 Сылдыстар чугаалап турлар. 00.25 — 00.55 Санкт-Петербургтун музыкасы. Програм-мада «Зарок» бөлүктүн көргүзүт.
ИЙГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал
18.00 Парламент шагы. 19.00 Хунуун байырла. 19.10 Телебизжа. 19.40 — 20.00 Пилант Владимир Мишук ойнаар.

жүтү. 202-ги серия. 21.20 Музыка шыгалды. Анык күүсөлчүлөрүнүн конкурсу. 22.20 «Видею». Уран-чечен фильм. 23.50 Криминалдык тындалыг экраны. 00.00 Мелдээр. 00.20 — 00.25 Сылдыстар чугаалап турлар.
ИЙГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал
18.10 Мультифильм. 18.20 «Факт». 18.40 «Тыянын курорттары». 18.55 Фалология элтемеринин доктору В. Н. Тагайриш-биле ужурашылга. 19.25 Тудугу хуну. Байыр чедиринининевисти хулээл ачыла. 19.55 Чарлалдар.
«РОССИЯ» канал
20.00 Мелдээр. 20.25 «Санта-Барбара». Уран-чечен телефильмин баштайгы көр-

жүтү. 202-ги серия. 21.20 Музыка шыгалды. Анык күүсөлчүлөрүнүн конкурсу. 22.20 «Видею». Уран-чечен фильм. 23.50 Криминалдык тындалыг экраны. 00.00 Мелдээр. 00.20 — 00.25 Сылдыстар чугаалап турлар.
ИЙГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал
18.10 Мультифильм. 18.20 «Факт». 18.40 «Тыянын курорттары». 18.55 Фалология элтемеринин доктору В. Н. Тагайриш-биле ужурашылга. 19.25 Тудугу хуну. Байыр чедиринининевисти хулээл ачыла. 19.55 Чарлалдар.
«РОССИЯ» канал
20.00 Мелдээр. 20.25 «Санта-Барбара». Уран-чечен телефильмин баштайгы көр-

жүтү. 202-ги серия. 21.20 Музыка шыгалды. Анык күүсөлчүлөрүнүн конкурсу. 22.20 «Видею». Уран-чечен фильм. 23.50 Криминалдык тындалыг экраны. 00.00 Мелдээр. 00.20 — 00.25 Сылдыстар чугаалап турлар.
ИЙГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал
18.10 Мультифильм. 18.20 «Факт». 18.40 «Тыянын курорттары». 18.55 Фалология элтемеринин доктору В. Н. Тагайриш-биле ужурашылга. 19.25 Тудугу хуну. Байыр чедиринининевисти хулээл ачыла. 19.55 Чарлалдар.
«РОССИЯ» канал
20.00 Мелдээр. 20.25 «Санта-Барбара». Уран-чечен телефильмин баштайгы көр-

жүтү. 202-ги серия. 21.20 Музыка шыгалды. Анык күүсөлчүлөрүнүн конкурсу. 22.20 «Видею». Уран-чечен фильм. 23.50 Криминалдык тындалыг экраны. 00.00 Мелдээр. 00.20 — 00.25 Сылдыстар чугаалап турлар.
ИЙГИ ПРОГРАММА
«РОССИЯ» канал
18.10 Мультифильм. 18.20 «Факт». 18.40 «Тыянын курорттары». 18.55 Фалология элтемеринин доктору В. Н. Тагайриш-биле ужурашылга. 19.25 Тудугу хуну. Байыр чедиринининевисти хулээл ачыла. 19.55 Чарлалдар.
«РОССИЯ» канал
20.00 Мелдээр. 20.25 «Санта-Барбара». Уран-чечен телефильмин баштайгы көр-

Бистия анык аялыс Ирина Самданова Намжай бо чылды август 2-де тапты-ла бежен харлар. Ол бодуңуң ой чыдарынын жей кезин — 30 чылдарын бууңуң-аагай ажал-ыше баралдым, бенин-чаштарым өөрдириле үлдүргөн. Ол хоонуу башка. Амы үше азымыс Чаа-Хөл районун Вуаун-Терек ортуга шыламыда химия, биология эргембери башылды, адеир үшүн салгалыларын кижизаңып, билдесерин уласынын бээр дөш кызымаккай азыдып турар. Бистер азымыска чоргалалым-даа чоруур бис.

ЧАРЛАЛАР БЮРОЗУ

Бо чылдын августун 2-3 хунуриле Кызыл хоорайнын төп шөлүңге «Хостуг Тыва» улусчу фронтунуң тыва хоңунуң хостуг эге-мөлөөн дөш политиктиг тайбын акциямы бодурун чарлап тур.

Акшита киркир күзөлдиг бүтү кижилерин «Хостуг Тыва» улусчу фронт чалап тур. Ол мундан бо акцияга аыттыг араатарынын болган мал-чачынаарын киркир бодурун ХТУФ база диндалып тур. Бичагыш аыттыг кижилерин августун 2-де тыгары чери Кызылдын мунуң талазында аржаң чып болур.

Алаа келер кижилер күш-хунезинин көр болган акциянын эгеттеринининини чурумуң эртен чыгыс Бугаар болуу. Хунуңуңун ол черге алуугарың.

«Время-инвест» компания силеринин капиталыңарын иле-тедди-биле шыгжап, кадалаң бээр. Чыл сангыда аны-деңгелер 150 хунуң чедир турар. «Время-инвест» компаниянын ачы-дуузын ачыглар! АДРЕЗИ: Кызыл, Красноармейская куудумчузу, бакжык № 170-63. Телефон: 2-48-24.

ИЮЛЬ 31-ДЕ
«НАЙРАЛ»: «Ызыгуур салгаан кылма» 9.30, 11.30, 13.30, 15.30, 17.30, 19.30 шактарда.
ВИДЕОЗАЛ: «Эзелиңер арзында дайымчылар» 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00 шактарда.
«КАА-ХЕМ»: «Ыяттар ку-думчузуна коргунучуң чуга» 13.00, 15.00 шактарда.
«ЛОМ»: 17.00, 19.00 шактарда.
«ОТЧУГАШ»: «Мно, мээл Мию» 9.00 шакта. «Ядымар өңүтү» 13.00, 17.40, 19.40 шактарда.
АВГУСТ 2-ДЕ
«НАЙРАЛ»: «Ызыгуур салгаан кылма» 9.30, 11.30, 13.30, 15.30, 17.30, 19.30 шактарда.
ВИДЕОЗАЛ: «Дезин маңнаар чер чок» 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00 шактарда.
«ОТЧУГАШ»: «Чаран Вал-вара, узун чаштың» 9.00 шакта. «Өвжөн негезиңиз» 10.50, 13.30, 16.10, 18.50 шактарда.

Тыва Республикаынын Дээл Совединин Президиуму Ча-аа болган Дайынның болган күш-ажылдык республика төвүлели күш-ажылдык хоонуу Виктор Абырмач БАКУЛИНИН 1993 чылдын июльун 29-та амьдыралыңың 64 тылмыда төрөөтү мөңзенин диньалтышыл, оң төрөлеринге болган чоок кижилеринге ханы кажыкыдалың илереп тур.

Дайынның болган күш-ажылдык хоонууарыңын Тыва Республикаың төвүлели, Кызыл хоорайнын социал камгалал килдизи, мөңзөн кижинин бөлүк эш-өөрлери болган өт-бүлениң келжигинери күш-ажылдык хоонуу Лиза Хур-оолова ЛОПСАННЫН үр араары, 76 харлымыда 1993 чылдын июль 29-та мөңзенин диньалтышыл, оң төрөлеринге, чоок эш-өөрүңе, ханы кажыкыдалың илереп тур.

Хергелел кооперацияның хоонуу, «Совет салгыңын болган хергелел кооперациянымын тергениң» деп төрөк мөлзөнин эдилекчи Сергей Шожитов АРТЫНАНЫН ээр арзыңың сөөлүңде 1993 чылдын июль 28-те мөңзенин Бай-Тайга районоуңун коллектив диньалтышыл, оң төрө-леринге болган чоок кижилеринге ханы кажыкыдалың илергелер тур.

АГАР САНЫ: «Тыва собанк» № 363505. Тыва Республикаынын Парлаалга болган информация министрствоуңунуң тапгория бөлүмү. Кызыл. Шетинкир болган Краченко куудумчу-чу, бакжык № 1.